

Türk Edebiyatı Klasikleri

BİR AŞKIN TARİHİ

MEHMET RAUF

İÇİNDEKİLER

Bir Aşkın Tarihi.....	7
Beşik.....	67
Cadı.....	74
Bir Mesut	81
Bir Taleb-i İzdivaç	92
Komşunun Kızı	98
Bir Namus Meselesi	103

BİR AŞKIN TARİHİ

Kendisini bütün bir kış görmemiştim. Evvelden haftada, olmazsa on beş günde, en çok ayda bir mutlaka bana gelirdi. Ve başka bütün eğlenceler ihmal edilerek yalnız konuşmakla, yalnız dertleşmekle gece sabaha kadar uyumayarak vakit geçirirdik. Gayet tatlı dilli, gayet temiz kalpli olmasından başka her şey hakkında derin fikirleri vardı. Bu şekilde kurulmuş olan bir dostluk, üzerinden birbirimizden kırılmayarak geçen on beş senenin tesiriyle kuvvetlenmişti. O kadar ki kendisini görmeden geçen günler çoğalırsa bir ihtiyaç, ruhumun dostunu bulup konuşmak hissi ve düşünmek ihtiyacı, beni rahatsız ederdi.

Bu sefer, bütün bir kış son derece meşgul olmaktan başka evde hastalık olmuş, beni kendisini aramaktan menetmişti. Fakat kış geçip de semalar bahar rengiyle gülmeye, tabiat güneşin okşayışıyla canlanmaya başladığı vakit, kendisini mutlaka görmeye karar verdim. Bu kararı, nihayet mayısın ilk haftası bir cuma günü gerçekleştirebildim ve bir sabah vapura atlayarak kendisine gittim.

Vapurdan çıktığım vakit iskele başı, her zamanki gibi, ilk misafirlerin kalabalığıyla izdiham içindeydi. Gazino, bu sene pek erken hücum eden halkla hemen hemen dolu görünüyordu. Şöyle bir göz gezdirip bildik bir çehre arayarak geçerken çoğunlukla onunla buluştuğumuz vakit bize eşlik eden Nuri Bey adında bir genci gördüm, o da beni görmüş, ayağa kalkarak bana işaret ediyordu. Az yaklaştım, bana elini uzatarak:

— Mutlaka Macit için geldin, değil mi?

Sonra benim tasdik işaretiyle baş salladığımı görünce:

— Fakat o kayıplara karıştı a kardeş, o itikâfta...¹ Bütün kış, Macit'in sokağa çıktığını kimse görmedi... Kendisini görmek için gidenler ise, şayet kabul edilmeyi başarırlarsa, o eski şen ve çok konuşan Macit yerine, yalnızlık ve sükûtunda küflenmiş bir derviş buluyor.

Ben:

— Öyleyse ben de Macit'i değil, itikâfa giren derviş görmeye geldim, dedim.

“Biraz oturalım da sonra gideriz,” diye teklif ediyordu. Ben ısrar ettim; beni yalnız bırakmayarak refakat etti, beraber yürüdük.

Demek ki Macit, yalnız beni değil, herkesi de ihmal etmiş, âdeta hayattan kaçmıştı. Bununca gayet mühim bir sebebi olmalıydı.

Nuri Bey yürürken anlatıyordu:

— Bu kadar değişmek hayret edilecek şeydir. Sanki insanlardan nefret etmiş... Kimseyi görmek istemez, kendisini görmek için evine gidenleri şayet kabul ederse derin

1 Burada, “dünyadan elini eteğini çekip bir yere kapanmak” anlamında kullanılmıştır.

bir sükûtle karşılar. Evvelden de hayattan ve insanlardan memnun değildi. Kötümser olduğu kadar, insanlardan kaçan biriydi. Fakat hiç olmazsa evvelden kötümserliğini, insanlardan nefretini pek latif, pek hoş tasvirlerle, delillerle, hikâyelerle anlatır, bir hayat emaresi gösterirdi. Şimdi ise hayattan eski nefreti ortaya çıkmış da artık yaşamamaya karar vermiş gibi bir şey... Evvelden, hayatta herkesin bulduğu neşeden mahrumdu, şimdi artık hayat da yok... Yalnız neşeyi değil, hayatı da reddetmiş...

Ben buna dair bir sebep olup olmadığını sordum.

— Sebep mi? Kimbilir? Zaten Macit'in ne kadar gizli bir adam olduğunu bilmez misin? Evvelsi sene o kadar çabalamamıza, o kadar takip etmemize rağmen bizden gizli koca bir aşk yaşadığını unuttun mu?

Ben tekrar gülümsedim:

— Sakın yine bir aşk falan...

Durdu ve bana dönerek:

— Oo, işte bu pek harika bir şey olur... Bir aşk, insanı beş on gün eğlendirir, haydi en çok, en çok bir ay, bir buçuk ay kederlendirip üzeceğini de farz edelim... Fakat hiç altı yedi ay bir adamı meşgul edecek aşk olur mu? Aşk; başlangıcı, şiddetli devresi, zayıflık ve iyileşme süreciyle hepsi dahil ancak iki ay süren bir hastalıktır.

— Ee, tehlikelisi, şiddetlisi de olmaz mı?

— Haydi kabul edelim, fakat o da kolera yahut menenjit gibi bir şeydir... Ya öldürür yahut defolur gider.

— Fakat bazen menenjitten sakat ve enkaz olarak kurtulanlar da var ya...

Bu esnada evin önüne gelmiştik, güldü ve parmaklığın kenarındaki zili çekerken:

— Aman, aman... Allah Macit'i böylesinden korusun, dedi.

Macit, babasından kalan oldukça bir serveti, bizde büyük bir istisna olarak, israf ve mahvetmeyip iyi idare etmiş, onunla memleketimizde nadir olan geliriyle geçinen örnek biri olarak yaşardı. Evinde bir Rum hizmetçi hem yemeğini hazırlar hem de evin idaresine bakardı. Kapıyı bu kadın açtı, bizi görünce evvela hayret, sonra tereddüt etti. Daha sonra zorunlu bir tavırla:

— Şey, efendim, beyefendi yoktur, dışarı çıktı, dedi.

Ben, Nuri Bey'in yüzüne baktım. Hiçbir yere çıkmadığını iddia ederken şimdi bu hâl pek garipti. Nuri Bey ise bana cevap vermek için, "Olabilir ya... Demek ki bahar artık onun da hayatının çiçek açmasına sebep olmuş olacak..." gibi söyleniyordu.

Hizmetçiye kendisini görmek için geldiğimizi, sonra tekrar geleceğimizi söyledim. İki adım atmıştık ki evin içinden cama telaşla vuruldu, döndük. Macit'ti, camın arkasından bize işaret ediyordu. Hizmetçi kadın tekrar kapıyı açtı ve mahcubiyetle, "Bana tembih etmişti de... Affediniz... Ben ne bilirdim..." diye söyleniyordu. İçeri girdik, Macit beni büyük bir samimiyetle karşıladı, elimi sıkarken, "Ben Mari'ye köyden, her gün gelenlerden biri gelirse diye tembih etmiştim... Sen İstanbul'dan kalkar bana gelirsin de ben nasıl seni kabul etmem..." dedi.

Nuri Bey:

— Macit, bu köylü arkadaşlarına kötü gözle bakmaktır...

O zaman Macit bizi kütüphanesine sokarak beni salıncaklı bir sandalyeye oturturken:

— Ee, artık köylü arkadaşlarım da etrafımda kurdukları merak ağının beni ne kadar sıktığını anlasınlar da o kadar taciz etmesinler, dedi ve karşıya, bir kanepeye oturarak:

— Aman azizim, meğer ben ne kadar önemliymişim, bunu bu kış anladım. Evvelden kendimi ben de herkes gibi önemsiz, ihmal edilebilir, yalnız görününce akla gelen adamlardan biri zannederdim, meğer hiç öyle değilmiş... Bütün arkadaşlarımın fikrinde mühim bir yerim varmış... Macit, Macit, Macit... Macit sokağa çıkmıyor, Macit gidenleri sükût ve sıkıntıyla kabul ediyor, Macit şöyle yapıyor, Macit böyle yapıyor... Bütün kış dostlarımın sohbet konularını ben teşkil ettim... Bu garip değil mi?

Üstündeki kısa robdöşambrının cebinden tabakasını çıkardı. Bize birer sigara verdi. O kibrit yakıp benim sigaram için bana uzatırken Nuri Bey:

— Ee, sevinsene... Keşke benimle de bu kadar meşgul olsalar... Demek ki seni seviyorlar, bundan şikâyet olunur muymuş?

Macit, ince ince ikimize de baktı:

— Öyle bir sevgi ki mayasında yalnız merak var... Çekememezlik var... Bencillik var, dedi.

Bu esnada kapının zili tekrar çaldı, hizmetçi kadın koştu, Macit de hemen kalkarak kapı tarafındaki pence-reden baktı:

— Oh, al bir sürü misafir, yani meraklı daha... Bu her cuma artık âdet oldu, bütün köylü arkadaşlar mutlaka bir hafta kalemlerinde,¹ işlerinde sıkılan canlarını eğlendirmek, biraz keyiflenmek için gelip burada sermaye toplar-

1 Resmi kurumlarda yazı işlerinin yürütüldüğü yer.

lar... Bu cuma olsun kendimi bu işkenceden kurtarmak istemiştim... Haydi, yine feda olalım...

Tevekkül eder bir şekilde tekrar cama vurdu ve kapı açılıp üç dört kahkahanın yaklaştığı işitilirken bana hitaben:

— Bak Necip, dedi. Bu kadar fedakârlığa sana hayatımı ve dostlarımı göstermek için katlanıyorum, bak da ibret al...

İkisini yine vaktiyle Macit'in yanında görmüş, diğer üçünü ise yalnız uzaktan tanımış olduğum beş genç daha girdi. Macit'in odasının her vakitki sükûneti bile bu fazla neşeden, bu şamataadan, bu peş peşe gelen kahkahalardan şaşırmış görünüyordu.

Bunların ikisi, yolda başladıkları ve kahkahasına hâlâ devam ettikleri bir bahsi tamamlıyorlardı. Kapının yanında, ayakta, bazen yüksek sesle, bazense ihtiyatla birbirlerinin kulağına yaklaşarak ve kahkahadan kırılarak konuşuyorlardı. Diğer üçü beni de görünce resmileştiler. Takdim merasimi yapıldı. Sigaralar ikram edildi. Kahkahalı sohbet ancak bu esnada bitti. Bunların biri, Sabri Bey isminde bir süvari zabiti, Macit'in elini tutup koparmak istiyormuş gibi askerce sallayarak:

— Nihayet ele geçtin hain firari! Seni görmeyeli neler oldu? Nerelerdesin? Ortadan kayboldun, dedi.

Nuri Bey, biraz evvel işittiği tuzluca sözlerin acı tesiriyle, Macit'e kendisini savunduğunu göstermek içinmiş gibi:

— Canım çalışıyor. Büyük bir Osmanlı tarihi yazıyor. Herkes sizin gibi tembel değil ayol! Baksanıza, masa dar-madağınık evraklar altında çatırıyor meşgul, meşgul...

Hepsinin gözleri, merakla masaya yöneldi. Macit acı acı gülererek:

— Merak etmeyiniz, merak etmeyiniz, Nuri Bey latife ediyor... Eser yazmıyorum. O kâğıtlar bütün masraf pusulaları...

Sabri tekrar kuvvetli elini Macit'in omzuna uzattı:

— Ee, neyle meşgulsün öyleyse? Ortadan böyle kaybolmak için mutlaka bir sebep var.

Macit, bana acı acı şikâyet bakışı atfederek ve bu hâli bir latifeyle geçirmeye gayret ederek:

— Daima meraklı... Hem sen omzumun yanında öyle yeniçeri tavrıyla durursan beni korkutursun... Şöyle otursana...

Şimdi Nuri, Sabri'yi çekerek yanına aldı ve onunla gizli gizli konuşmaya başladı; diğerleri, köye dair bir sohbet açtılar; bu esnada Sabri tekrar başını bize çevirdi:

— Lakin bu sene adanın kalabalığı ne, dedi. Saat dokuza gelince kalabalıktan sokağa çıkılmıyor... Piyasa¹ için köydeki arabalar yetmemeye başlamış... Daha nisanın sonunda boş ev kalmamış.

O vakit herkes rastgele bir lakırdı söyledi, konuşma devam etti:

— E, bu sene bahar ne kadar latif oldu... Martta mart değil, hazirana benzer bir vakit geçti.

— Bu sene, dünya mevsimlerini değiştirmiş diyorlar.

— Oo, işte bu tuhaf... Demek bu sene bütünüyle harika olacak... Belki bunun Macit'e de tesir etmesiyle ilgisi vardır.

Macit gülererek:

1 Aynı yer veya aynı yol üzerinde gidip gelerek gezinme.

— Bari benim yanımda burada bundan bahsetmeyi bırakınız canım... Yalnızken benden başka bir şey konuşmadığınızı biliyorum. Bari burada bırakınız...

Bu esnada tekrar kapının zili çaldı. Pencerenin önünde oturan birisi:

— Oo, Cemil geldi, dedi.

Hizmetçi kadın artık evvelden verilen emrin uygulanmayacağını anladığı için kapıyı ona da açtı, içeri Cemil de girdi. Kapının önünde durarak bir reverans yaptı, sonra bir ayağının üzerinde bir kere döndü ve tebessümle:

— Şık mıyım? diye sordu.

Cemil'in birinci merakı güzel giyinmekti. Bunda hakıyla başarılı olduğunu her gün itinalı, göz alıcı kıyafetleriyle herkese gösterirken bununla yetinmeyerek herkesin bunu kendisinin yüzüne söylemesini ve bunun bir rivayet hâlinde insanlar arasında yayılmasını takip ederdi.

Nuri bu suale hemen cevap verdi:

— Ne demek civanım, ne zaman şık değilsin ki...

Sabri kendisine has bir cüretkârlıkla:

— Cemil, o kadar caziben var ki kadın olsam da seni bugün bildiğim gibi nasıl değersiz bir adam olduğunu bilmesem, senin için deli olurum.

Elbise konusunda gayet mahir ve başarılı olan Cemil, lisan konusunda bu mahareti hiç gösteremezdi. Bunun için bu hücumla yalnız bir “Oo” ile karşılık verdi, fakat bunun yerine Nuri:

— Ey zavallı... Senin bir şeyden haberin yok. Herkes onu senin gibi bilmez, onun için, onun tatlı gözleri ve şıklığı için sabaha kadar uyumayan ne güzel kadınlar var bilsen...